

VAKCINĀCIJA PRET GRIPU GLĀBJ VESELĪBU UN DZĪVĪBU

Bērnu klīniskā
universitātes
slimnīca

RĪGAS
STRADIŅA
UNIVERSITĀTE

Prof. Dace Zavadska

BKUS Ģimenes vakcinācijas centrs

RSU Pediatrijas katedra

LZA korespondētājlocekle

Imunizācijas valsts padomes vadītāja

2024

Veselības ministrija
IMUNIZĀCIJAS
VALSTS PADOME

Jau otrā sezona ar indivīdam
pielāgotāku imunizāciju/vakcīnām

Slimību profilakses un kontroles centrs

Vakcīnas valsts apmaksātai vakcinācijai

3

Bērniem:

- 6 mēn.-2 gadi – SD parastā injicējamā vakcīna
- 2-18 gadi riska grupas – LAIV
  - izņemot vidēja, smaga imūnsupresija – SD parastā

Riska grupu pieaugušie - SD parastā injicējamā vakcīna

60+ un imūnsupresētie - augstas devas gripas vakcīna

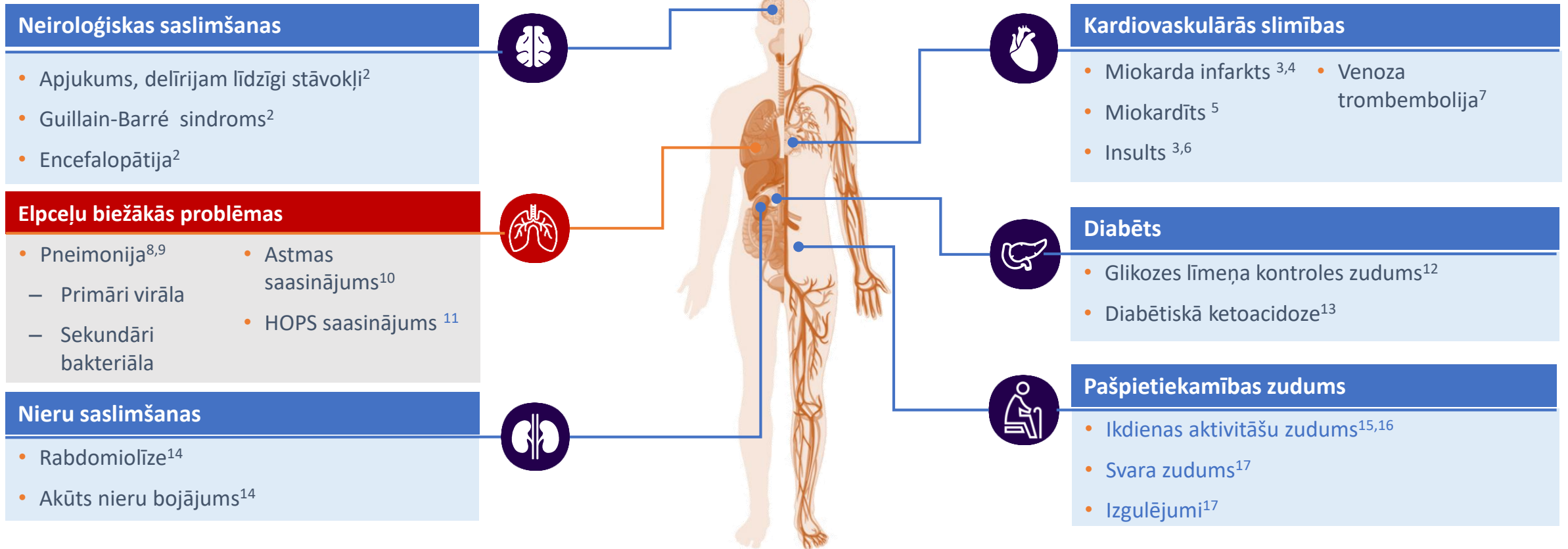

SD – standarta devas injicējamā vakcīna

HD – augstas devas injicējamā vakcīna

LAIV – dzīvā nazālā vakcīna

Gripa izraisa plaša spektra veselības traucējumus, ne tikai elpceļu!

Avoti: 1. Macias AE, et al. *Vaccine*. 2021;39(Suppl 1):A6-A14. DOI: [10.1016/j.vaccine.2020.09.048](https://doi.org/10.1016/j.vaccine.2020.09.048); 2. Ekstrand JJ. *Semin Pediatr Neurol*. 2012 Sep;19(3):96-100. DOI: [10.1016/j.spn.2012.02.004](https://doi.org/10.1016/j.spn.2012.02.004); 3. Warren-Gash C, et al. *Eur Respir J*. 2018;51:1701794. DOI: [10.1183/13993003.01794-2017](https://doi.org/10.1183/13993003.01794-2017); 4. Kwong JC, et al. *N Engl J Med*. 2018;378:345-353. DOI: [10.1056/NEJMoa1702090](https://doi.org/10.1056/NEJMoa1702090); 5. Baral N, et al. *Cureus*. 2020;Dec; 12(12):e12007. DOI: [10.7759/cureus.12007](https://doi.org/10.7759/cureus.12007); 6. Boehme AK, et al. *Ann Clin Transl Neurol*. 2018;5(4):456-463. DOI: [10.1002/acn3.545](https://doi.org/10.1002/acn3.545); 7. Zhu T, et al. *Thromb Haemost*. 2009;Dec;102(6):1259-64. DOI: [10.1160/TH09-04-0222](https://doi.org/10.1160/TH09-04-0222); 8. Klein EY, et al. *Influenza Other Respir Viruses*. 2016 Sep;10(5):394-403. DOI: [10.1111/irv.12398](https://doi.org/10.1111/irv.12398); 9. Kubale J, et al. *Clin Infect Dis*. 2021;Dec 6;73(11):e4288-e4295. DOI: [10.1093/cid/ciaa1053](https://doi.org/10.1093/cid/ciaa1053); 10. Schwarze J, et al. *Allergy*. 2018;Jun;73(6):1151-1181. DOI: [10.1111/all.13333](https://doi.org/10.1111/all.13333); 11. Wesseling G. *Int J Chron Obstruct Pulmon Dis*. 2007;2:5-10. DOI: [10.2147/copd.2007.2.1.5](https://doi.org/10.2147/copd.2007.2.1.5); 12. Samson S, et al. *J Diabetes Sci Technol*. 2021;Jan;15(1):44-52. DOI: [10.1177/1932296819883340](https://doi.org/10.1177/1932296819883340); 13. Diepersloot RJ, et al. *Diabetes Care*. 1990;Aug;13(8):876-82. DOI: [10.2337/diacare.13.8.876](https://doi.org/10.2337/diacare.13.8.876); 14. Watanabe T. *Eur J Pediatr*. 2013;Jan;172(1):15-22. DOI: [10.1007/s00431-012-1854-x](https://doi.org/10.1007/s00431-012-1854-x); 15. Andrew MK, et al. *J Am Geriatr Soc*. 2021;Mar;69(3):696-703. DOI: [10.1111/jgs.16950](https://doi.org/10.1111/jgs.16950); 16. Barker WH, et al. *Arch Intern Med*. 1998;Mar 23;158(6):645-50. DOI: [10.1001/archinte.158.6.645](https://doi.org/10.1001/archinte.158.6.645); 17. Gozalo PL, et al. *J Am Geriatr Soc*. 2012;Jul;60(7):1260-7. DOI: [10.1111/j.1532-5415.2012.04048.x](https://doi.org/10.1111/j.1532-5415.2012.04048.x).

Gripa tiem, kam pāri 60

Gripa izraisa būtisku hospitalizācijas un mirstības pieaugumu, jo īpaši vecumā ≥ 65 gadiem¹⁻³

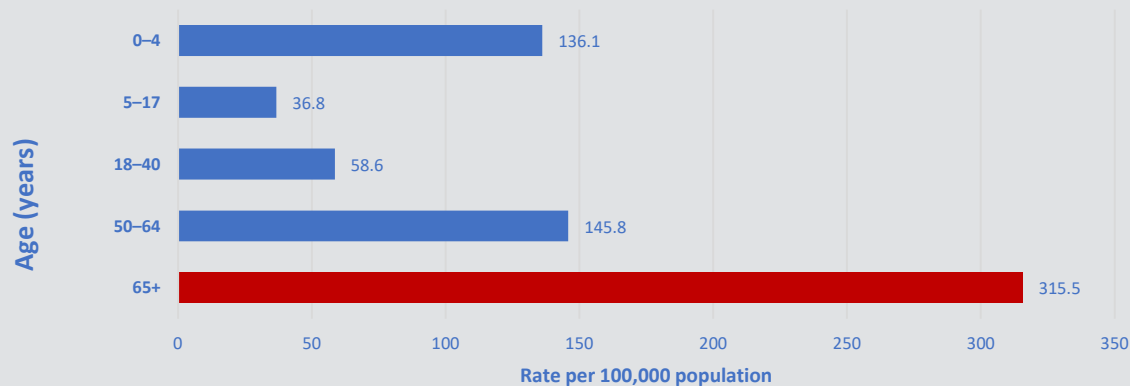
HOSPITALIZĀCIJA

Globāli

Globāli hospitalizācija vecumā ≥ 65 gadiem gripas dēļ tiek lēsta **>2.2 miljoni gadā** (437/100,000 personu-gadi)¹

ASV

Hospitalizācijas biežums pēc vecuma grupām (2019–2020 gripas sezona)²

MIRSTĪBA

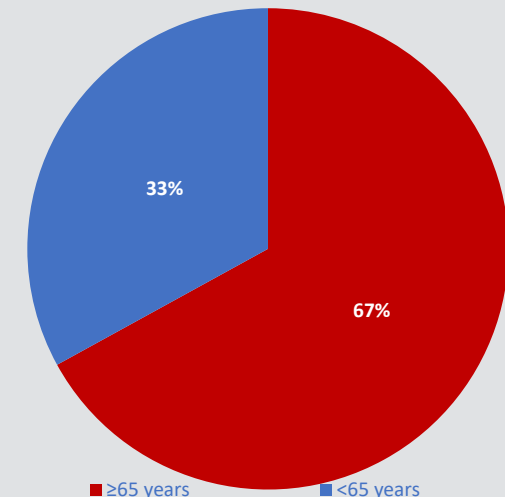
Globāli (Paget et al. 2019)³

Mirstība pasaulē, aprēķinos izmantojot datus no 31 valsts (2002–2011):

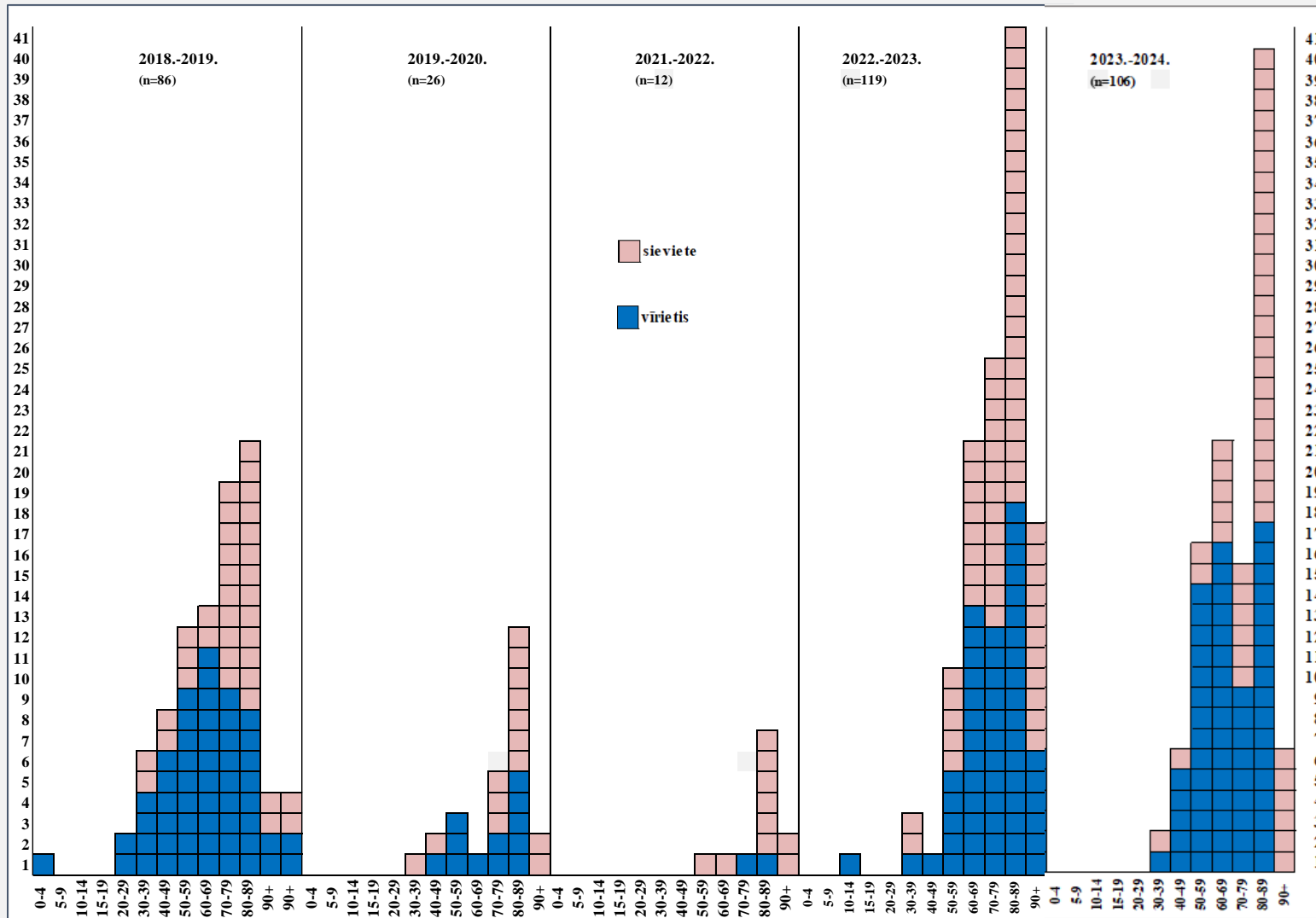
294,000–518,000

ikgadēji mirstība no gripas³

Kopā, **67%** no gripas nāves gadījumiem ir notikuši vecuma grupā ≥ 65 gadi³

No gripas mirušie Latvijā

- Gandrīz visiem mirušajiem bija viena vai vairākas hroniskas saslimšanas
- Visbiežāk noteiktas hroniskas sirds un asinsrites saslimšanas, kā arī citas (elpceļu slimības, cukura diabēts, nieru un aknu saslimšanas, onkoloģiskās saslimšanas un nervu sistēmas slimības)

No gripas mirušie Latvijā 2023./24.gada sezonā

2023.-2024. gada rudens/ziemas sezonā

97% no senioriem (86 personas), kuri ir miruši no gripas, nebija saņēmuši sezonālo vakcināciju pret gripas infekciju

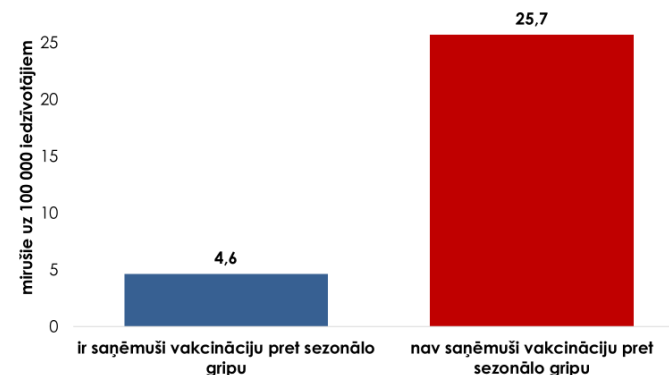

www.spkc.gov.lv

Slimību profilakses un kontroles centra vakcinācijas monitoringa dati

2023.-2024. gada epidēmiskajā sezonā

nāves risks no sezonālas gripas ir bijis 5,5 reizes augstāks senioriem, kuri nebija veikuši sezonālo vakcināciju pret gripu

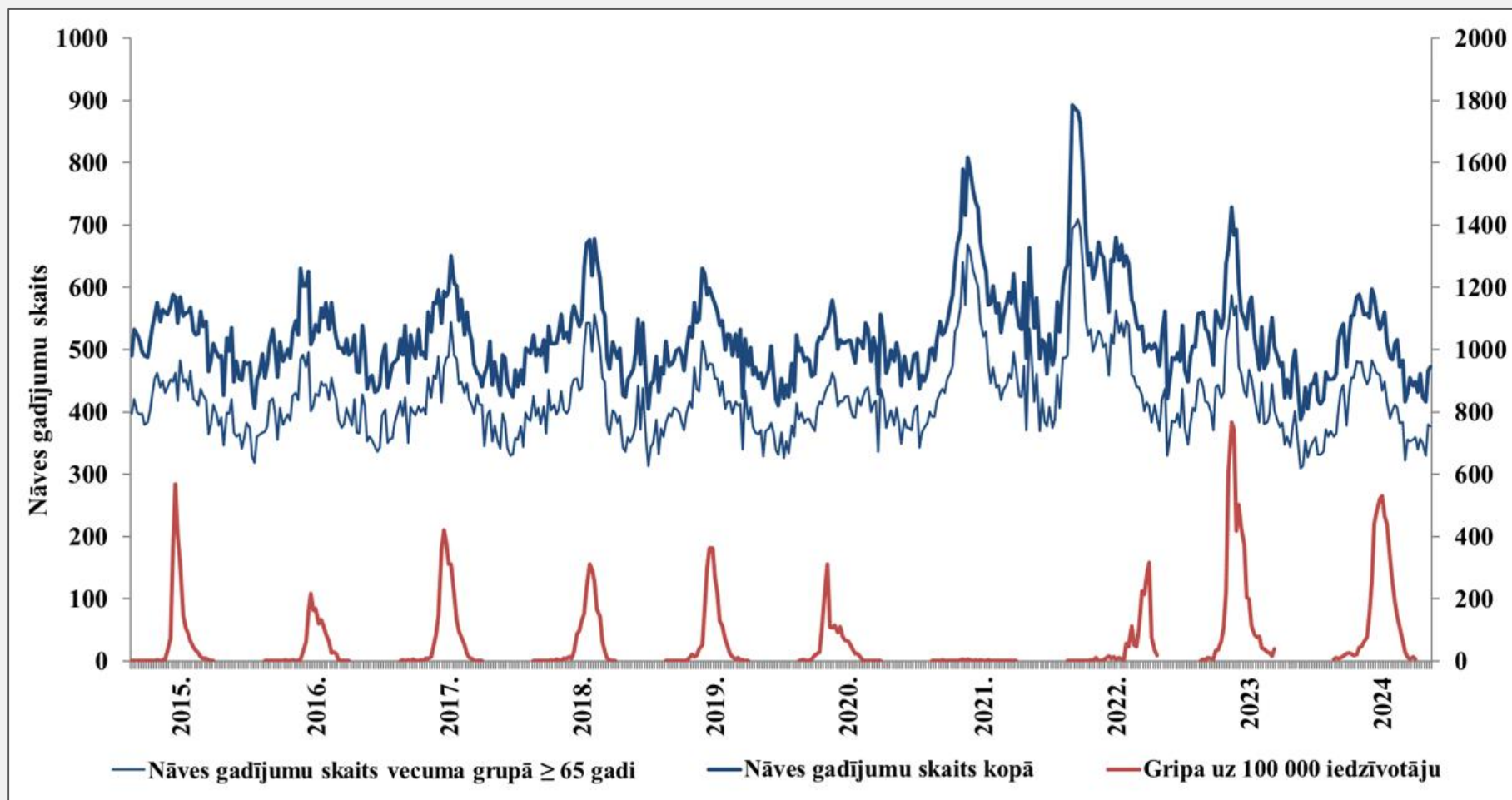

www.spkc.gov.lv

Slimību profilakses un kontroles centra vakcinācijas monitoringa dati

Kopējā mirstība un gripas intensitāte

Gripa vecākiem cilvēkiem ir cieši saistīta ar ikdienas funkciju samazināšanos vai pat zudumu ^{1,2}

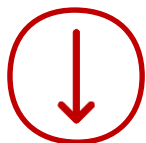
Funkcionāla pasliktināšanās ar elpceļu infekciju hospitalizētiem pieaugušajiem ¹

Kanādas pētījums ar 925 indivīdiem vecumā ≥ 65 gadiem hospitalizētiem gripas vai citu elpceļu infekciju dēļ (2011/2012 gripas sezona)¹

No 304 senioriem, kas izdzīvoja (30 dienas pēc izrakstīšanās):

20.2% (70 personas)
bija funkcionāls pasliktinājums

9.2% (32 senioriem)
vidēji smags funkciju
zudums

11.0% (38 senioriem)
katastrofāla nespēja

Gripa un funkcionāls pasliktinājums aprūpes centru iemītniekiem²

Pētījums 6os Ņujorkas aprūpes centros, kopā 263 rezidenti²

Pasliktināšanās ≥ 1 no pamatfunkcijām*

25% rezidentu, kas izdzīvoja
pēc gripas epizodes pēc ≥ 4
mēnešiem

15.7% rezidenti, kam
nebija gripa

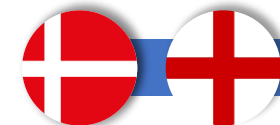
**Rezidenti, kam bija gripa nozīmīgi biežāk
bija pamatfunkciju pasliktināšanās vai
zudums, kā tiem, kam gripa nebija (p=0.04)**

*Mazgāšanās, apģērbšanās un kustības

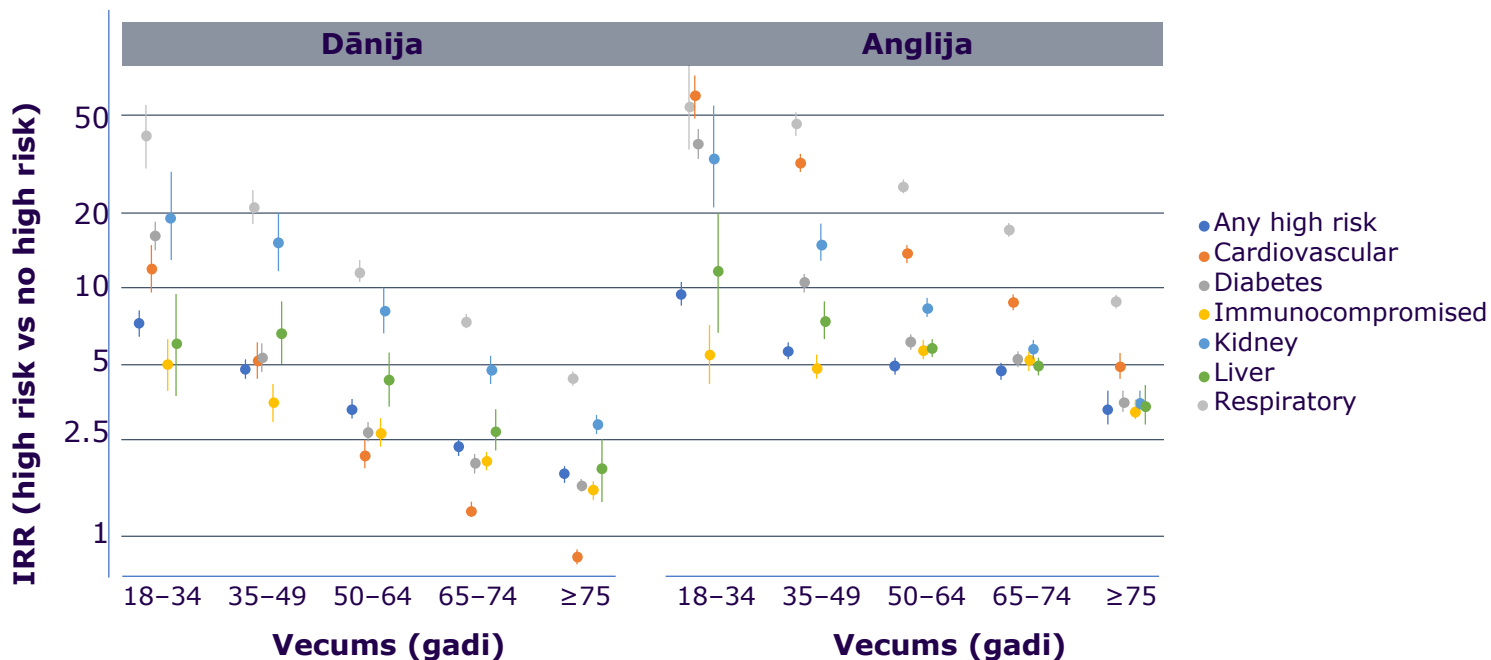
Avoti: 1. Andrew MK, et al. *J Am Geriatr Soc* 2021;69(3):696-703. DOI: [10.1111/jgs.16950](https://doi.org/10.1111/jgs.16950); 2. Barker WH, et al. 1998;158(6):645-650. DOI: [10.1001/archinte.158.6.645](https://doi.org/10.1001/archinte.158.6.645).

Hospitalizācija gripas dēļ augsta riska pacientiem¹

Retrospektīvi ar gripu saistītas hospitalizācijas iznākumu pieaugušajiem (≥ 18) Dānijā (2010/11–2017/18; N=375,870) un Anglijā (2010/11–2018/19; N=325,799)

IRRs (log scale) kopējais hospitalizāciju attēlojums augsta riska pret bez riska pacientiem pēc vecuma grupām

40x

Hospitalizācija vecuma grupā ≥ 75 gadiem bija **~40 reizes augstāka** kā vecuma grupā no 18–34 gadiem

Visbiežāk hospitalizētās riska grupas bija kardiovakulārās, diabēts, imūnsupresētie un astmas pacienti

Pacientiem vecumā ≥ 75 gadiem augsta riska veselības stāvoklis bija saistīts ar 2- līdz 3-reizes biežāku hospitalizāciju

Imūnā novecošanās (*immunosenescence*) ir saistīta ar pazeminātu vakcīnu efektivitāti¹⁻³

Imūnā novecošanās: progresējoša imūnās sistēmas pasliktināšanās/nolietošānās līdz ar pieaugošu vecumu¹⁻³

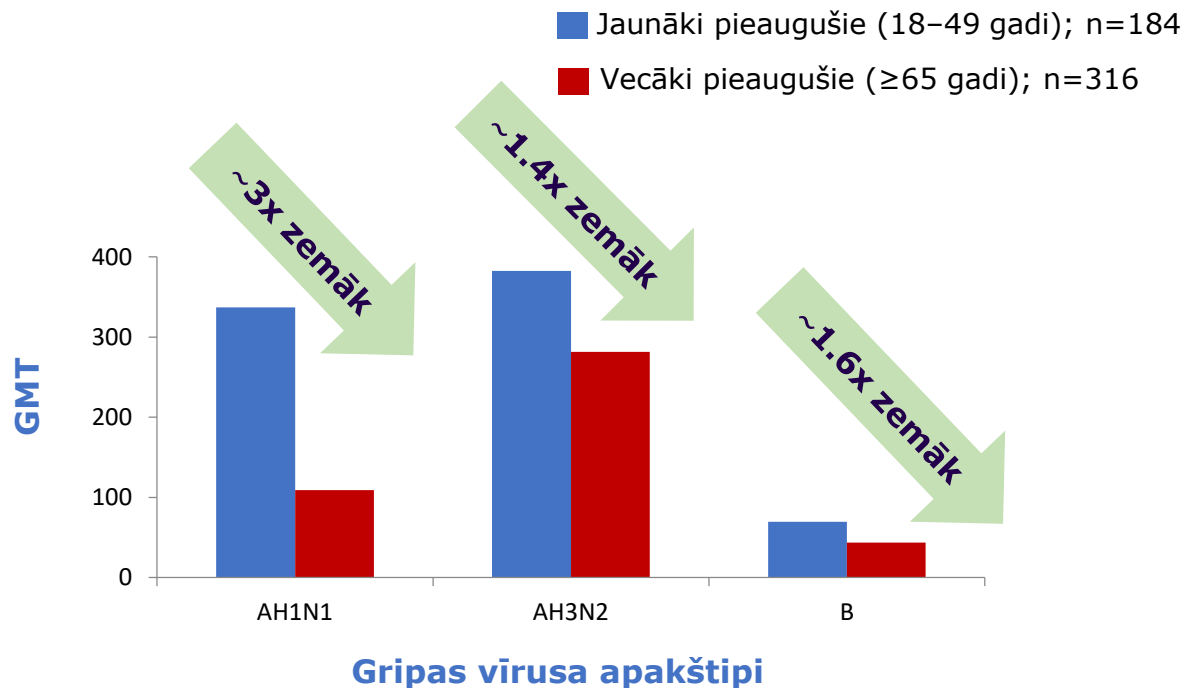
Imūnā novecošanās ir saistīta ar **paaugstinātu uzņēmību infekcijas slimībām** un **samazinātu vakcīnu efektivitāti** vecākiem cilvēkiem

Novceošānās ir saistīta ar **sliktāku imūno atbildi**, ieskaitot **samazinātu T šūnu palīdzību**, kas ierobežo **B un T šūnu atbildi pret patogēniem** un sekojoši veicina **paaugstinātai uzņēmībai** infekcijas slimībām vecākiem cilvēkiem ¹⁻³

Vairums **vakcīnu ir mazāk imunogēnas un efektīvas vecākiem cilvēkiem** tieši ar **vecumu saistīto izmaiņu gan nespecifiskajā, gan specifiskajā imūnās sistēmas funkcijās**, kā rezultātā ir samazināta imūnā atbilde uz vakcīnu ^{2,3}

Standarta devas gripas vakcīnas imunogenitāte līdz ar vecumu samazinās^{1,2}

Standarta devas RCT (2007–2008)¹

Antivielu līmeņi pēc gripas standarta devas gripas vakcīnas bija ievērojami zemāki vecākiem cilvēkiem, salīdzinājumā ar jaunākiem¹

Kvantitatīvs apskats (1986–2002)²

- Trīs antigēnu (H1, H3, and B), pielīdzinātā antivielu atbilde (pielietojot gan serokonversijas, gan seroprotekcijas līmeņu rādītājus) gripas vakcīnām bija **2-4-reizes zemāki vecākiem cilvēkiem (58–104 gadi)** salīdzinoši ar jaunākiem pieaugušajiem (17–59 gadi)

Šie rezultāti "izgaismo nepieciešamību imunogēnākas gripas vakcīnas nepieciešamībai vecākiem cilvēkiem"²

HD (high dose) vakcīna:

- Paredzēta aizsardzībai pret gripu cilvēkiem no 60-65 gadiem un vecākiem, atbilstoši valsts rekomendācijām^{3,4}
- Šī ir daļiņu inaktivēta vakcīna, kas satur 60 mcg hemagglutinina (HA) katram celmam^{3,4}

Drošība - Klīniskās izstrādes vai pēcreģistrācijas uzraudzības laikā nav konstatētas ar drošību saistītas problēmas (> 243 miljoni devas)

Sagaidāmās lokālās reakcijas ¹ n (%)	TIV-HD (n=2572)	TIV-SD (n=1260)
Sāpes	915 (36%)	306 (24%)
Apsārtums	384 (15%)	136 (11%)
Pietūkums	165 (9%)	45 (6%)

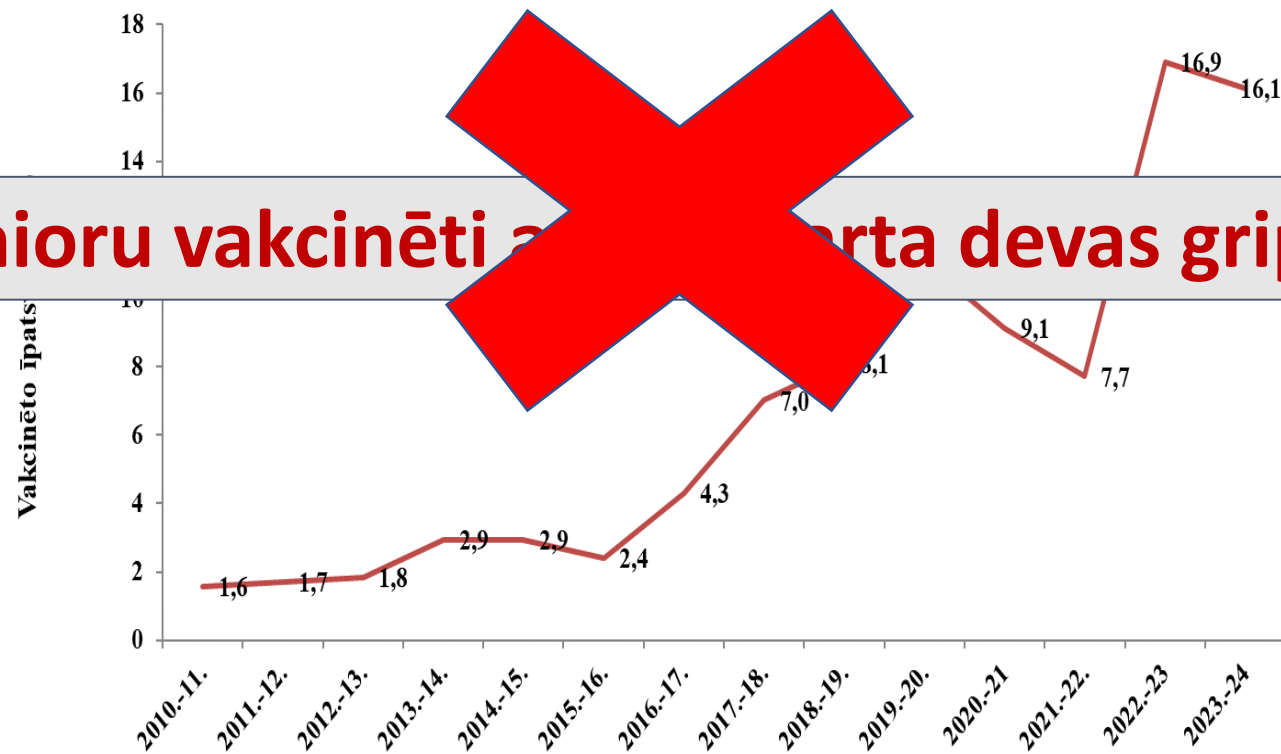
Neatkarīgi *ECDC* un *CDC* dati:

- Iespējams, ka HD vakcīnas ir saistītas ar lielāku vietējo un sistēmisko reakciju biežumu. Atzīmējami, ka šie simptomi ir bijuši viegli un pārejoši [...]
- Pētījumi, kas veikti, izmantojot VAERS *, neuzrāda jaunas vai negaidītas bažas par drošību starp indivīdiem, kuru vecums ir ≥ 65 gadi

Valsts vakcinācijas pret gripu aptvere Latvijā

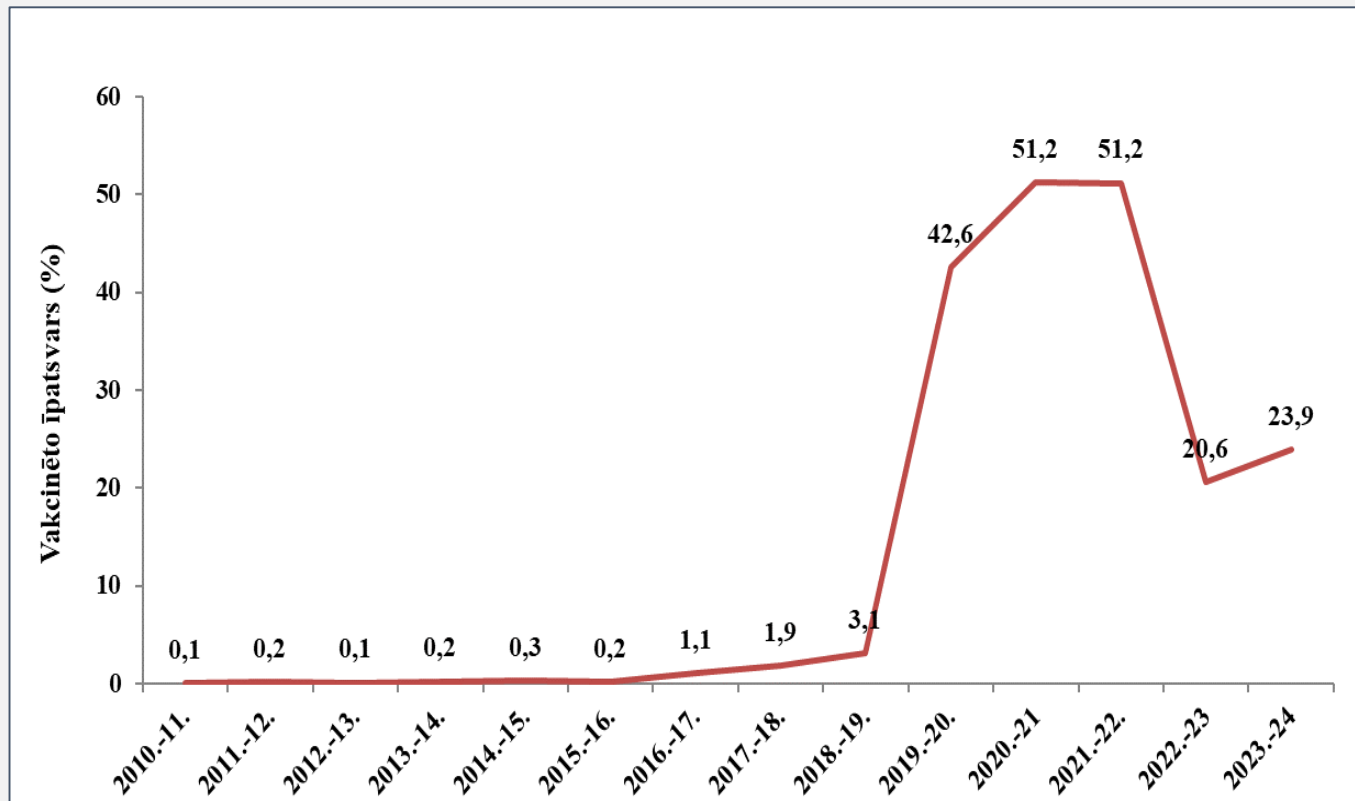
65+

11 % senioru vakcināti ar otra devas gripas vakcīnu

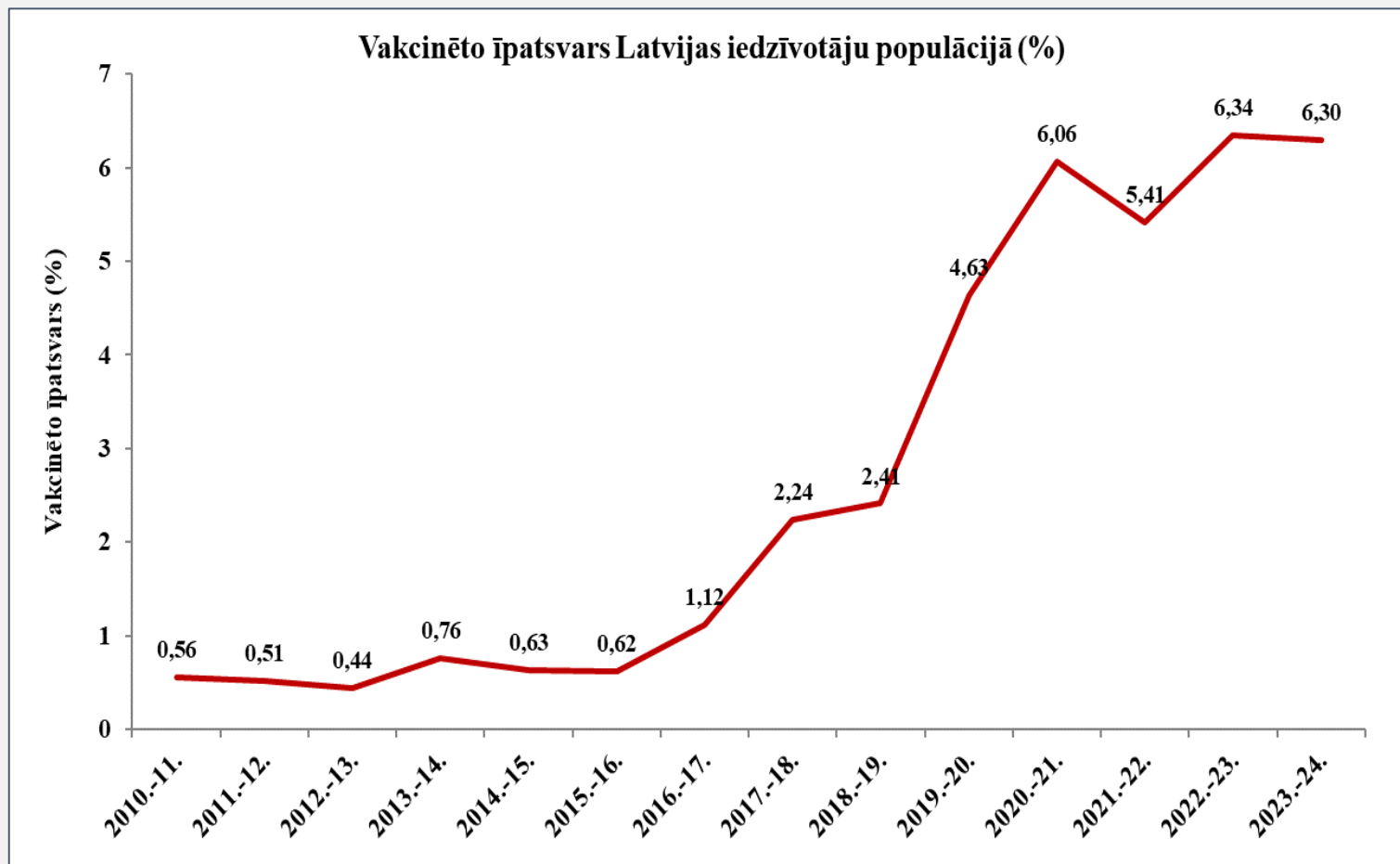
Valsts vakcinācijas pret gripu aptvere Latvijā

Bērni 6-24 mēneši

SPKC dati par kopēju vakcinācijas pret gripu aptveri Latvijā

Praktiskas detaļas gripas vakcinācijai

- Personu vecumā **60+ grupai** rekomendēta un izmantojama **tikai augstas devas** inaktivētā gripas vakcīna,
  - Ja 60+ personas kādu iemeslu dēļ nevēlas saņemt augstas devas gripas vakcīnu, tad citu izvēlas no maksas vakcīnu klāsta un **apmaksā no saviem personīgajiem līdzekļiem**.
- Veselības riska grupu **bērniem vecumā no 2 līdz 18 gadiem** jāizmanto **tikai dzīvās nazālās** gripas vakcīnas, izņemot bērnus, kam ir vidēja vai smaga imūnsupresija, kā arī bērniem ar smagu iedzimtu kombinētu imūndeficītu un tiem kuri saņem ilgstošu terapiju ar aspirīnu.
  - Visiem bērniem no 6 mēnešu līdz 2 gadu vecumam lietojamas inaktivētās standarta devas injicējamās vakcīnas,
- Visām gan valsts programmā, gan privātā tirgū saņemtām gripas vakcīnām ir jābūt ievadītām E-veselībā,
- Vakcinācijas pret gripu 2024./25.gada sezona jāuzsāk 2024.gada 14./15.oktobrī

Šajā sezonā pieejamās vakcīnas:

- Pielāgotā Monovalentā **JN.1** (mRNS BioNTech/Pfizer)
- Varētu būt KP2 (oktobris-novembris)

Covid-19 balstvakcinācija

IVP rekomendācijas 2024. gada rudens sezonā, balstoties uz klīnisko risku smagai un nopietnai Covid-19 norisei

Balstvakcinācija pret Covid-19 stingri rekomendējama:

- visiem iedzīvotājiem **vecumā no 65 gadu** vecuma;
- **vidējas vai augstas imūnsupresijas** pacientiem, t.sk. pusaudžiem un bērniem no 6 mēnešu vecuma;
- **grūtniecēm**, bet tas ir **diskutabls jautājums**, jo PVO ir atzinusi, ka efektivitāte ir neviennozīmīga un ka risks nav augsts, bet no ziņojumiem redzam, ka neskatoties uz to, ka grūtnieces šo vīrusa infekciju izslimo viegli, taču pats Covid-19 vīruss var izraisīt placentas bojājumu, kas auglim var radīt hipoksiju un no tā izrietošās sekas. Pieredze rāda, ka vakcinācijas pret Covid-19 aptvere grūtniecēm nebija augsta.

Intervāli balstvakcinācijai

- Rekomendētās balstvakcīnas devas **intervāls kopš iepriekšējās Covid-19 vakcīnas devas ir 12 mēneši** pēc pēdējās devas.
- Gados veciem cilvēkiem vecumā **no 75-80 gadiem un trausliem, ar nopietnām blakusslimšanām gados veciem cilvēkiem vecumā no 65+** minimālais intervāls kopš pēdējās Covid-19 vakcīnas devas **var būt arī 6 mēneši**.
- **Grūtniecēm** balstvakcinācija ir droša visos grūtniecības trimestros, un tā ir ieteicama vismaz **vienu reizi katrā grūtniecības laikā**, minimālais intervāls kopš pēdējās Covid-19 vakcīnas devas ir vismaz 6 mēneši.